

Efter Anmodning af Arkitektgruppen har Undertegnede herved den Ære at fremkomme med en Betænkning angaaende det af Kirke-Dept. til vor Forening oversendte Forslag til Ændring og Udvidelse af D. K. N. Kunst- og Haandværksskole udarb. af en Komite, nedsat af Bild. Kunstneres repræsentative Komite og Yngre Arkitektforening.

Dette Forslag tilsigter at ændre Skolens Plan saaledes, at de vordende Arkitekter samt Malere og Billedhuggere ved denne skal erholde sin faglige Uddannelse.

Idet vi henviser til den nu gjældende Plan for Undervisningen ved K. og H. skolen (appr. 1889 samt i 1893 og 1899), hvorefter Skolen kun er beregnet paa Uddannelse af Haandværkere og Kunsthaandværkere skal Komiteen tillade sig at foreslaa til Vedtagelse følgende.

* Den af Yngre A. og Kunstn. repr. Komite foreslaaede Omordning af Kunst og Haandværksskole anbefales ikke. Foreningen finder: a) at en Arkitektuddannelse, som den i nævnte Forslag antydede, er helt utilfredsstillende, og b) at Skolen bør bibeholdes som udelukkende Undervisningsanstalt for Haandv. og Kunsthaandv.

Angaaende Arkitektens Uddannelse, hvilket Spørgsmaal Komiteen specielt har beskæftiget sig med, skal vi bemærke følgende.

I Modsetning til det foreliggende Forslag, hvori anføres, at "Formen og Farven" er det afgjørende i Bygningskunsten, maa vi stærkt betone, at Formen er intet, hvis den ikke er fremkommet som et naturligt, et logisk Udtryk for en klar Tanke, en forstandig Disposition, en indsigtfuld Benyttelse af Materialer og Konstruktioner. Til Grund for al arkitektonisk Form maa ligge Tankning, Planlægning og Konstruktion. Jo klarere, jo mere gjennemtænkt Kjernen bearbejdes, des enklere vil Formen slutte sig hertil. Og dette er i første Række Bygningskunstens Maal, enkle Former, der hovedsagelig virker gennem sine vel afpassede Proportioner og sin Veksling af Lys og Skygge. Dette Maal kan kun naaes ved, at Studiet af det overleverede arkitektoniske Formsprog stadig gaar Haand i Haand med Tankens

Opövelse i Refleksion og med Tilægnelsen af positive Kundskaber, saavel paa det særlig bygningstekn. Omraade som i de alment dannende Discipliner.

Skulde den ovenfor citerede Sætning om Form og Farve knæsettes som Kjørnepunktet ved Planlægningen af Arkitektens Studium, vilde efter vor Opfatning dette staa i Fare for at blive, hvad Forslagsstillerne selv stærkt udtaler sig imod - en Efteratning af de overleverede Former Bygningskunsten vilde blive et aand- og indholdsløst "Tegneri"- og Kulissemageri!

Ligesaa vist som de Bygværker, hvorfra Arkitekturen i de forskjellige Epoker udleder sit Formsprog, alle er opstaaet for at tjene et praktisk eller kulturelt Hensend - ligesaa vist maa Studiet af dette Formsprog foregaa under stadig Jevnførelse med vedkommende Epokes almen kulturelle Standpunkt, og med de til Raadighed staaende Materialer og deraf betingede Konstruktioner. Arkitektens Studium af hans Kunsts Historie maa ikke blot blive et "hvordan," men i lige høi Grad et "hvorfor." Heri adskiller Bygningskunsten sig væsentlig fra den øvrige bildende Kunst. Det, som gjør et Bygværk til et Kunstværk, er ikke alene den ydre Opbygning og end mindre de anvendte Detailformer. Kunststemplet faar Bygværket først og fremst ved den Aand, der gaar igjennem det - fra det Indre til det Ydre, Harmonien mellem Formaalet og Formen, det Indres Afspælling i det Ydre - med andre Ord Bygværket maa have Karakter.

Det kan derfor ikke betones stærkt nok, at den udøvende Arkitekt maa være i Besiddelse af den Aands- Modenhed, der sætter ham istand til selvstændig Tænkning og Refleksion.

Paa Grundlag af denne Opfatning af Arkitekten og hans Uddannelse anser vi det for paakrævet, at han, før han begynder sit Fagstudium, har tilegnet sig den høieste almene Fordannelse, som vort Samfund kan give ham. Han bør have absolvert Eksamen Artium.

Idet hans Fagstudium begynder, bør han, samtidig som han udvider sine Kundskaber i Realfagene og tager fat paa de bygningstekn. Discipliner, ogsaa begynde sine kunstneriske Studier, hans Syn maa udvides og hans Haand øves i Fremstillingen af de arkitektoniske Former.

Den tekniske og kunstneriske Uddannelse bør fra første til sidste Dag af hans Studium foregaa Side om Side. Han kan ikke afslutte sine Studier, uden at der gives ham Anledning til under kyndig Ledelse at anvende sine

Kundskaber og øve sit Talent paa Opgaver hentet fra det praktiske Liv.

De her stillede Fordringer til Arkitektens Uddannelse kan maaske først helt og uafkortet efterkommes ved Oprettelsen af et Akademi for Bygningskunst. Indtil saa sker, maa man søge at skaffe dette Studium de bedst mulige Vilkaar ved en af de bestaaende - eller besluttede - Lærestalter.

Det til Betænkning oversendte Forslag søges begrundet derved, at Kunsten og Haandværket i Virkeligheden har fælles Udgangspunkt og er underkastet de samme Love. Hermed maa selvfølgelig sigtes til Kunsthaandværket. At Bygningshaandværket - Murerens og Tømmermandens Haandværk - er underkastet Kunstens Love, er visselig ikke Forslagsstillernes Mening. Vi be-
nøgte det i ethvert Fald. Forat skaffe Arkitekten under samme Tag som Kunsthaandv. (og de bildede Kunstnere) foreslaaes da at slaa hans Undervisning - i den halve Studietid - sammen med Bygningshaandv. Er dette logisk? Paa Grundlag af, hvad vi ovenfor har udviklet, nemlig Fordringen til Arkitekt - Klevens større aandelige Modenhed og Fordringen til, at han fra første Stund bør ledes ind i den kunstneriske Tankesfære - kan Arkitektens og Bygningshaandværkerens Undervisning ikke forenes. Det fremgaar ogsaa tydeligt af den i sine store Træk opstillede Plan for Undervisningen, at her maa herske nogen Begrebsforvirring. I 2 - to - Aar skal den vordende Arkitekt udelukkende beskæftige sig med Bygningskonstruktionslæren! Kan dette være forenligt med Forslagsstillernes høie Krav til Kunsten? Vi tror, at baade Bygningskunsten og Bygningshaandv., baade Arkitekten og Bygmesteren vil lide under en saadan Ordning.

Ligesaa utilfredsstillende finder vi den foreslaaede Plan for "den høiere Grad," der under Forstaaelse af Arkitektens Gjærning udelukkende omfatter "Form - og Stillere," deceret af en - siger og skriver - en eneste Hovedlærer.

Skulde Arkitekten faa sin Uddannelse ved Kunst- og H. skolen maatte Undervisningsfagene og dermed tillige Lærerkræfterne saavel i den lavere som i den høiere Grad væsentlig øges, og Skolens Budget betydelig forhøies. De budgetmæssige Hensyne, som af Forslagsstillerne - med Rette - tillægges stor Vægt, vil saaledes ikke kunne tages til Indtægt for Arkitektstudiets Henlæggelse til denne Skole.

At Arkitekteleven faar sin Uddannelse ved samme Anstalt som Maleren og Billedhuggeren kan der selvsagt ikke indvendes noget imod. Tværtom. Det vilde visselig have sin store Betydning, at disse forskjellige Kunstnere, som i Livet - mer end nu ofte er Tilfældet - bør samarbeide med hinanden, ogsaa under Studietiden kommer i nærmere Beröring. Det vilde utvilsomt virke befrugtende baade i den ene og den anden Retning.- Dog, Forskjellen imellem den stærkt bundne Bygningskunst og den frie plastiske og malende Kunst maa holdes skarpt frem.

Vi kunde derfor tænke os et Akademi for de frie Kunster saaledes ordnet, at den vordende Arkitekt her fik sin hele Uddannelse - den tekniske saavel som den kunstneriske - og at denne sidste delvis gik Side om Side med Malerens og Billedhuggerens Undervisning - særlig i den frie Tegning, Akvarellering, Modellering samt den almindelige Kunsthistorie.

En saadan Ordning vilde visselig ikke finde Modstand hos nogen Arkitekt. Men dette blev - vel at mærke - først og fremst et Akademi for Bygningskunst, hvortil den övrige frie Kunst sluttede sig. Det omhandlede Forslag er derimod en Søsk, hvori puttes baade Arkitekten, Maleren, Billedhuggeren, Kunsthaandv. og Haandværkeren.

Naar Arkitekterne - ialfald en overveiende Del af dem - har sluttet sig til Forslaget om, at Arkitektens Uddannelse skulde foregaa ved den tekniske Höiskole, saa var det, fordi vi mente, at de ovenfor fremhævede Principer for denne - lettest og for Staten mest økonomisk - skulde kunne ske Fyldest ved en saadan Ordning. For os staar det nemlig saa, at det ikke er Skolens Navn eller den Omstændighed, at der under samme Tag ogsaa uddannes andre med Arkitekten mer eller mindre beslægtede - Kunstnere eller Teknikere - hvorpaa der særlig maa lægges vægt, idet begge Ordninger, saavel Arkitektens Samarbeide med Ingeniörerne som de bildende Kunstnere hver paa sine Felter kan have sine store Fordele. Ordnes Arkitektelevens Studium paa den mest rationelle Maade, er Skolens Navn og övrige Vilkaar en mere underordnet Sag.

Først og sidst er Undervisningsplanens heldige Gjennemførelse afhængig af de til Raadighed staaende Lærerkrefter. Höiskolens Henlæggelse til Trondhjem vil imidlertid i væsentlig Grad fremindske Udsigten til at faa de bedst mulige Lærere knyttet til Skolen. Denne Frygt, som visselig har

været medvirkende til det af Yngre Arkitektforening fremsatte Forslag, kan vi dele, idet vi henviser til vor Forenings bestemte og indtrængende Henstilling til Statsmagterne, at henlægge Høiskolen til Hovedstaden.

Naar vi imidlertid nu, - da Høiskolens Oprettelse i Trondhjem er besluttet - finder, at Arkitekterne bør bøie sig for den trufne Afgjørelse, sker det i Forvisningen om, at vi herigjennem vil støtte et Landgavnligt Foretagende.

Vilde Arkitekterne - allerede paa Forhaand - tage Afstand fra den nu besluttede Høiskole, og Arkitektundervisningen som en sandsynlig Følge heraf ikke føre til Maalet, vilde dette uheldige Resultat med nogen Ret kunne føres tilbage til Arkitekternes Holdning.

Arkitektur - Studiet bør saaledes som ovenfor paavist - efter vor Opfatning - ikke henlægges til K. og H. skolen. Men ligesaa lidt bør en saadan Ordning anbefales af Hensyn til Haandværket selv. Vi anser et udviklet Haandværk og Kunsthaandværk for ligesaa vigtigt for Samfundet som Kunsten. Ja, det første er en absolut Betingelse for, særlig, Bygningskunstens Trivsel og Blomstring. Der hersker selvfølgelig ingen Uenighed om Berettigelsen af Haandværkets Krav paa fælg og alsidig Undervisning.

Haandværket vil vi dele i to store Grupper: den, for hvem Konstruktionen er Hovedsagen, og den, for hvem Pønnen er Hovedsagen.

Inden den første Gruppe, der fortrinvis omfatter Bygningshaandv., indtager Mureren og Tømmermanden en Særstilling. For disse er Konstruktionen og teknisk Viden Undervisningens Kjerne, hvorfor Deres Uddannelse bør lægges did, hvor de nævnte Discipliner danner Grundlaget. Det bør derfor komme under Overveelse, om ikke Uddannelsen af den verdende Mur- og Tømmermester og den, begge Haandv. omfattende, saakaldte Bygmester bør henlægges til de verdende tekniske Mellemskoler. - De øvrige ved Bygningens Opførelse beskæftigede Haandv. - nemlig: Stenhuggeren, Snedkeren, Smeden, Blikkenslageren, Dekoratorens m.fl. - har ved siden af det konstruktive ogsaa at tage Hensyn til Gjenstandens Form. Disses Uddannelse bør da foregaa Side om Side med Kunst- Haandv. ved den Skole, hvor Formen danner Undervisningens Grundlag.

K. og H. skolen vilde paa den maade - efter Udskillelse af Murer- og Tømmerhaandværket - blive en Central-skole for Kunsthaandv. og de hermed

beslægtede Brancher af det øvrige Haandværk. Herved vilde utvilsomt de mange forskjellige Grene af Haandværket og Kunsthaandværket, ganske anderledes end nu er Tilfældet, hæves og skyde Vækst.

For at saa skal ske, er det en første Betingelse, at Skolens nuværende Haandv. Klasse opdeles i flere Afdelinger med hver sin Lærer, idet Fagdelingen formentlig bør ordnes under Hensyntagen til Materialet - og til dettes grovere eller finere - dets haandv. eller kunsthaandv.- Behandling. Som grundlæggende Fællesfag bør bibeholdes: Frihaandstegning, Ornamenttegning (med Stillære) og Modellering.

I de samme Fag som Dagskolen vil omfatte, samt desuden i Bygningsfagene, bør der ogsaa gives Undervisning i Aftentimerne for den store Mængde af Haandv.- samlet fra de forskjellige Landsdele - som om Dagen praktisk arbejder i sit Fag.

I Forvisningen om, at en Omdannelse - eller rettere Udvidelse - af K. og H. skolen i den af os her antydede Retning vilde gavne vort Haandværk i væsentlig højere Grad end efter det af de to Foreninger fremsatte Forslag, udtaler vi Ønskeligheden af dette Spørgsmaals alvorligste Overvejelse og Udredning, saaledes at Planen kunde sættes iverk samtidig med Skolens Indflytning i det nye Lokale.

Bekjendt med, at der i sin Tid er opnevnt en Komite til Ordning af denne Gren af Undervisningsvæsenet, kan vi ikke undlade at paapege det besynderlige i, at der i denne Komite ikke findes nogen Representant for Arkitekterne.

Christiania 1 Januar 1902.

Chr. First.

H. Bull.

Johan Meyer.

H. J. Sparre.

Henr. Nissen.